

POSITION PAPER

GEMEENSCHAPPELIJK LANDBOUWBELEID 2021-2027

INLEIDING

Dit document dient als nadere uitwerking van de Position Paper GLB uit 2018. Gelet op:

- Het vertraagde besluitvormingsproces in Brussel inzake het Meerjarig Financieel Kader (MFK) en het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB);
- De daardoor vertraagde uitwerking van het Nationaal Strategisch Plan (NSP);
- En de voorziene transitieperiode tussen het huidige en het nieuwe GLB,

is er behoefte om een aantal zaken omtrent de positie van de waterschappen nader uit te werken dan wel bij te stellen. Deze position paper is het bestuurlijke standpunt van de waterschappen richting overheden en maatschappelijke organisaties.

GLB EN DUURZAAM WATERBEHEER

Duurzaam waterbeheer is van essentieel belang voor een competitieve en duurzame Europese landbouwsector. Het GLB kan in belangrijke mate bijdragen aan het behalen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) en aan maatregelen op het vlak van klimaat¹, de bodemkwaliteit en de aan water-gerelateerde biodiversiteit. Het ondersteunen van de (verdere) transitie naar kringlooplandbouw met het toekomstige GLB kan op steun van de waterschappen rekenen, daar waar het bijdraagt aan het behalen van de doelen op het gebied van waterkwaliteit en waterkwantiteit.

INTEGRAAL NSP

De waterschappen staan achter de aanpak om een integraal NSP op te stellen. De waterschappen zijn betrokken bij het totstandkomingsproces zowel als belanghebbende en ook als potentieel co-financier zoals in het huidige GLB al het geval is. Hoe deze cofinanciering er uit komt te zien, zal afhankelijk zijn van de mogelijkheden die het NSP uiteindelijk biedt om aan de landbouw-gerelateerde waterkwaliteits- en kwantiteitsopgaven van de waterschappen invulling te geven.

Voor de waterschappen is het van belang dat het NSP bijdraagt aan de implementatie van EU en nationale regels omtrent de waterkwaliteits- en waterkwantiteitsopgave die de landbouw heeft. Dit betreft maatregelen in het kader van de Kaderrichtlijn Water, de Nitraatrichtlijn, het EU gewasbeschermingsbeleid en de Delta-aanpak Waterkwaliteit en Zoetwater. Naast waterkwaliteit bevatten deze kaders onder meer maatregelen ter verhoging van (zoet)waterbeschikbaarheid, om de toenemende verzilting tegen te gaan, de water gerelateerde bodemkwaliteit te verbeteren, het beperken van veenafbraak en bodemdaling en de water gerelateerde biodiversiteit. Bovendien zullen deze maatregelen in het kader van klimaatmitigatie en -adaptatie, tevens voor de transitie naar een duurzamere, kringlooplandbouw van belang zijn.

ALGEMENE AANDACHTSPUNTEN VOOR HET NSP:

- Een goede balans tussen maatregelen in Pijler 1 en 2 achten wij onontbeerlijk in de uitwerking;
- Gebiedsgerichte aanpak mogelijk maken, bijvoorbeeld via een gebiedscoach/coördinator als verbinder tussen individuele agrariërs, gebiedsdoelen en subsidieregelingen;
- De mogelijkheid om naast uitvoeringskosten, ook organisatiekosten van samenwerkingsverbanden bij gebiedsgerichte aanpak vanuit het GLB te financieren;

¹ Het betreft hier maatregelen met betrekking tot het vaker optreden van wateroverlast en perioden van droogte, toename van verzilting en de hydrologische gevolgen van bodemdaling in veenweidegebieden.

- Mogelijkheid tot in één project opnemen van diverse maatregelen en samenwerking tussen landbouw(organisaties) en overheden die ook provincie-overstijgend kunnen zijn;
- Eenvoudige regelingen met minimale administratieve lasten om maatregelen in zowel Pijler 1 als 2 zo laagdrempelig mogelijk te maken;
- Vergroten verantwoordelijkheid agrarische collectieven en hiervoor ondersteunende financiering.

3 WATERPRIORITEITEN IN HET NSP

- Maatregelen ten behoeve van waterkwaliteit en waterkwantiteit in conditionaliteit en ecoregelingen in Pijler 1;
- Beschikbaarheid van Plattelandsontwikkelingsgelden voor niet-productieve investeringen ten behoeve van water;
- Beschikbaarheid van Plattelandsontwikkelingsgelden voor de te nemen gebiedsgerichte landbouw-water-maatregelen zoals bijvoorbeeld nu met het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW), productieve investeringen of blauwe diensten.

INKOMENSSTEUN (PIJLER 1)

Conditionaliteit (de basiseisen voor het krijgen van de hectarepremie) mag wat de waterschappen betreft ambitieus zijn, maar dient geen afschrikwekkende werking te hebben. Bovendien dient er bij de verhouding tussen het budget voor de basispremie en ecoregelingen ook rekening te worden gehouden met de kosten ten opzichte van de baten voor de agrariërs. Maatregelen die een substantiële bijdrage leveren aan de doelen van het NSP, verdienen de voorkeur.

Waterschappen achten het van belang om zowel waterkwaliteits- als kwantiteitsmaatregelen op te nemen in de ecoregelingen. Bovendien zouden ecoregelingen zo laagdrempelig en breed toegankelijk mogelijk moeten zijn. Onderwerpen die geschikt zouden zijn voor de ecoregelingen betreffen:

- Het verminderen van landbouwemissies (nutriënten en gewasbescherming);
- Het verbeteren van water gerelateerde bodemkwaliteiten;
- Het tegengaan van bodemdaling en veenoxidatie.

Voor diverse maatregelen, zeker op het gebied van waterkwaliteit, is het van belang om een meerjarige aanpak te stimuleren om daadwerkelijk effect te sorteren. Bovendien moet worden voorkomen dat het niet benutten van ecoregelingen uiteindelijk leidt tot terugvloeiing van dat budget richting de basispremie, waardoor het instrument van ecoregelingen onbenut blijft.

Waterschappen steunen het behoud van het stelsel voor agrarisch natuurbeheer (ANLb) waarbij agrarische collectieven een belangrijke rol spelen. Het ANLb bevordert de samenwerking tussen de landbouwsector en overheden en draagt bij aan kennisuitwisseling en kan ingezet worden om agrariërs een actieve rol te laten spelen in de opgaven van de KRW. Agrarische collectieven zouden ook een rol kunnen spelen bij de uitvoering van bepaalde ecoregelingen zoals bijvoorbeeld het beheer van akkerranden of bufferzones langs watergangen of van natuurvriendelijke oevers. Bovendien zou een versterking van de positie van collectieven ook gebaat zijn bij deze taakverbreding.

PLATTELANDSONTWIKKELINGSPROGRAMMA (PIJLER 2)

Binnen Pijler 2 vragen de waterschappen:

- Ruimte voor niet-productieve investeringen (water en biodiversiteit), welke een belangrijk handvat zijn voor overheden om de doelen van de KRW en (voor de landbouw) een klimaatrobuust watersysteem in landelijk gebied te bereiken. Het betreft hier bovenwettelijke investeringen waarmee nog sterker wordt bijgedragen aan de eerder genoemde doelen genoemd in de paragraaf *Integraal NSP*;
- Ruimte te maken voor een gebiedsgerichte aanpak om zo regionale uitdagingen aan te gaan, zoals nu bijvoorbeeld in het DAW en in diverse samenwerkingsprojecten;
- Toegankelijke subsidieregelingen met voor aanvragers zo min mogelijk administratieve lasten, met aandacht voor de voorfinancieringslasten van agrariërs.

In de nieuwe systematiek willen waterschappen ook kunnen bijdragen aan gebiedsprocessen als deze ook waterhuishoudkundige nuttige maatregelen gaan realiseren. Waterschappen kunnen bijdragen aan verbeteringen van het watersysteem in het landelijk gebied en door hydrologische maatregelen. Dit zijn maatregelen die ook een bepaalde mate van inrichting nodig hebben zoals het herinrichten van watersystemen ten behoeve van de KRW of het klimaatrobuust inrichten van watersystemen voor landbouw en natuur, die daarmee een permanent karakter krijgen.

In geval van maatregelen die substantieel bijdragen aan verbetering van de waterkwaliteit en/of -kwantiteit zijn waterschappen bereid om cofinanciering beschikbaar te stellen. Wanneer het gaat om het 'landen' van overgehevelde gelden op het boerenerf, zien waterschappen de definitie van boerenerf in brede zin, daarmee dus inclusief agrarische grond en/of landelijk gebied.

AANDACHTSPUNTEN VOOR TRANSITIEPERIODE

In verband met vertraging in de Brusselse besluitvorming zal er een transitieperiode van 1 of 2 jaar zijn in 2021 en mogelijk 2022. Voor deze transitieperiode achten de waterschappen het van belang dat continuïteit van maatregelen die in het nieuwe GLB zullen terugkomen geborgd blijft. Dit betreft in ieder geval de landbouw-water-maatregelen van het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer en de blauwe diensten binnen het ANLb.

Bovendien zou het wenselijk zijn dat er tijdens de transitieperiode alvast kan worden voorgesorteerd op maatregelen die in het nieuwe GLB zullen komen. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan (samenwerkings)pilots met maatregelen die uiteindelijk in de ecoregelingen zullen komen.

In ieder geval moet er voorkomen worden dat er door de vertraagde besluitvorming een gat ontstaat en agrariërs stoppen met het nemen van de benodigde maatregelen omdat er in de transitieperiode geen of onvoldoende GLB-gelden beschikbaar zijn. Waterschappen zijn bereid om in de transitieperiode EU gelden te voorzien van cofinanciering voor zover het watermaatregelen betreft die substantieel bijdragen aan de wateropgaven en onder de juiste voorwaarden.